

TIÊU HOÁ

Bài 24. Tiêu hoá và các cơ quan tiêu hoá

I – MỤC TIÊU

- Trình bày được :
- + Các nhóm chất trong thức ăn.
- + Các hoạt động trong quá trình tiêu hoá.
- + Vai trò của tiêu hoá với cơ thể người.
- Xác định được trên hình vẽ và mô hình các cơ quan của hệ tiêu hoá ở người.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

– Nhóm chất gluxit, lipit, prôtêin, ... là nhóm chất hữu cơ chứa năng lượng. Vitamin là chất hữu cơ không chứa năng lượng. Nhóm chất gluxit, lipit, prôtêin, axit nucleic phải qua hoạt động tiêu hoá mới biến thành các chất dinh dưỡng hấp thụ được. Nhóm chất vitamin, muối khoáng, nước có thể được hấp thụ trực tiếp mà không cần qua quá trình tiêu hoá hoá học.

– Ăn là hoạt động khởi đầu của quá trình tiêu hoá. Có thể định nghĩa nôm na ăn là đưa thức ăn vào trong miệng. Không có ăn thì cũng chẳng có hoạt động tiêu hoá và hấp thụ.

– *Đẩy các chất trong ống tiêu hoá* cũng là một hoạt động không thể thiếu của quá trình tiêu hoá, bởi không có nó thì cũng chẳng thể có các hoạt động tiêu hoá và hấp thụ.

– Tiêu hoá thức ăn chỉ là một trong các hoạt động của quá trình tiêu hoá. Hoạt động này gồm 3 hoạt động nhỏ là : biến đổi lí học, tiết dịch tiêu hoá và biến đổi hoá học.

– Hình 24 – 3 SGK cho thấy 3 tuyến nước bọt (mang tai, dưới lưỡi và dưới hàm), thực ra còn 3 tuyến tương ứng ở phía đối diện.

– Ruột thừa chỉ là vết tích tiêu giảm của một cơ quan ở cơ thể động vật. Do không còn chức năng gì nữa nên ruột thừa không được coi là một cơ quan trong

hệ tiêu hoá ở người. Tuy nhiên, nó vẫn liên quan với hệ tiêu hoá về mặt nguồn gốc và những phiền toái do nó gây nên (viêm ruột thừa), có thể nhiều học sinh đã được biết từ thực tiễn cuộc sống, bởi vậy vẫn được giới thiệu trên hình 24 – 3 SGK.

III – PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC

- Tranh in hoặc tranh vẽ màu phóng to hình 24 – 3 SGK.
- Mô hình về các cơ quan trong hệ tiêu hoá của cơ thể người.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

Mở bài :

– Có thể bắt đầu từ các câu hỏi khai thác các kiến thức thực tiễn cũng như kiến thức cũ của học sinh :

- + Con người thường ăn những loại thức ăn nào ?
- + Sự ăn và biến đổi thức ăn trong cơ thể người có tên gọi là gì ?

– Vào bài với câu dẫn : Quá trình tiêu hoá trong cơ thể người đã diễn ra như thế nào ?

Hoạt động 1 : Tìm hiểu về thức ăn và các hoạt động của quá trình tiêu hoá

*** Có thể tiến hành theo các bước :**

– Mỗi học sinh tự đọc mục I SGK của bài để tự thu nhận và xử lí thông tin theo các câu hỏi.

– Thảo luận tổ về câu trả lời cho các câu hỏi.

– Đại diện tổ trình bày câu trả lời trước toàn lớp dưới sự điều khiển của giáo viên.

*** Đáp án của ▼ mục I SGK :**

Câu 1. Các chất trong thức ăn không bị biến đổi về mặt hoá học qua quá trình tiêu hoá là vitamin, nước và muối khoáng.

Câu 2. Các chất trong thức ăn được biến đổi về mặt hoá học qua quá trình tiêu hoá là glucit, lipit, prôtêin.

Câu 3. Quá trình tiêu hoá gồm các hoạt động : ăn, đẩy các chất trong ống tiêu hoá, tiêu hoá thức ăn, hấp thụ chất dinh dưỡng, thải bã.

Hoạt động 2 : Tìm hiểu khái quát về các cơ quan trong hệ tiêu hoá

* Có thể tiến hành theo các bước :

– Mỗi học sinh tự ôn lại trước ở nhà về hệ tiêu hoá của cơ thể người ở SGK lớp 3 và của động vật có xương sống (thỏ) trong SGK lớp 7.

– Giáo viên treo tranh in hay tranh vẽ màu phóng to hình 24 – 3 SGK có các mũi tên chỉ vào các cơ quan nhưng không có phần chú thích.

– Đại diện các tổ lên xác định tên các cơ quan trên tranh dưới sự điều khiển của giáo viên.

– Mỗi học sinh tự làm bài tập của lệnh ▼ mục II trong SGK vào vở (hoặc vở bài tập) của mình.

Hoạt động 3 : Củng cố và tóm tắt bài

– Giáo viên hướng dẫn cả lớp tóm tắt bài qua các câu hỏi :

+ Quá trình tiêu hoá được thực hiện nhờ hoạt động của các cơ quan nào ?

+ Quá trình tiêu hoá bao gồm các hoạt động nào ?

+ Căn cứ vào hình 24 – 1 và 24 – 2 SGK, hãy nhận xét về thực chất của hoạt động tiêu hoá.

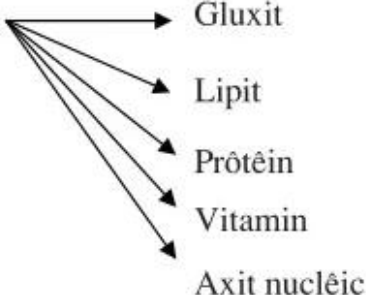
– Đại diện các tổ trình bày tóm tắt bài dưới sự điều khiển của giáo viên.

V – GỢI Ý ĐÁP ÁN CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP CUỐI BÀI

Câu 1. Các chất trong thức ăn có thể được phân nhóm theo các đặc điểm sau :

– Căn cứ vào đặc điểm cấu tạo hoá học :

+ Các chất hữu cơ

- Gluxit
- Lipit
- Prôtêin
- Vitamin
- Axit nuclêic

+ Các chất vô cơ → Muối khoáng
→ Nước

– Căn cứ vào đặc điểm biến đổi qua hoạt động tiêu hoá :

+ Các chất bị biến đổi qua hoạt động tiêu hoá :
→ Gluxit
→ Lipit
→ Prôtêin
→ Axit nuclêic

+ Các chất không bị biến đổi qua hoạt động tiêu hoá
→ Vitamin
→ Muối khoáng
→ Nước

Câu 2. Vai trò của tiêu hoá là biến đổi thức ăn thành các chất dinh dưỡng mà cơ thể có thể hấp thụ được qua thành ruột và thải bỏ các chất bã trong thức ăn.

Câu 3. Các chất cần cho cơ thể như nước, muối khoáng, các loại vitamin khi vào cơ thể theo đường tiêu hoá thì cần phải qua các hoạt động như : ăn, đẩy thức ăn trong ống tiêu hoá, hấp thụ thức ăn.

Cơ thể người có thể nhận các chất này theo con đường khác là tiêm (chích) qua tĩnh mạch vào hệ tuần hoàn máu, hoặc qua kẽ giữa các tế bào vào nước mô rồi lại vào hệ tuần hoàn máu.